

mei '44-augustus '45 post uitgereikt die ongeveer een jaar onderweg was geweest – hier trof men na afloop van de oorlog in het magazijn van de Japanse commandant stapels zakken met post aan die hij had vastgehouden. In januari '45 tenslotte (meer gegevens hebben wij niet) kreeg een krijgsgevangene in Japan een brief van zijn ouders uit Haarlem die in december '43 was geschreven.

Door het Internationale Rode Kruis werden ook pogingen ondernomen om het verzenden van telegrammen tussen de krijgsgevangenen en de geïnterneerden enerzijds en hun relaties in bezet Nederland en in de Geallieerde landen anderzijds mogelijk te maken. De bedoeling was dat per gevangene per jaar één telegram en één antwoordtelegram verzonden konden worden. Genève gaf in '45 meer dan zestigduizend telegrammen door, maar er werden uit Tokio slechts ruim tweeduizend antwoorden ontvangen.

Nu het briefcontact tussen de krijgsgevangenen en hun relaties in Indië.

Uit de interneringskampen was het verzenden van brieven aan krijgsgevangenen niet toegestaan – de meeste daar opgesloten Nederlanders waren dus niet in staat, hun krijgsgevangen gezins- en familieleden enig levensteken te sturen. De Indische Nederlanders, voorzover niet geïnterneerd, konden dat wèl doen. Zij moesten dan bij hun hulporganisaties een aanvraag indienen en die hulporganisaties kregen vervolgens van het Japanse Bureau voor Krijgsgevangenen dat onderdeel was van het militair bestuur, de aanduiding van het betrokken kamp – men kon dan een briefkaart schrijven (de tekst moest in het Japans, Maleis of Engels gesteld zijn) waar maximaal 25 woorden op stonden. Die briefkaarten werden aan genoemd bureau doorgegeven. Lang niet alle briefkaarten bereikten hun bestemming omdat het Japanse bureau veelal niet in kennis was gesteld van de overplaatsingen der krijgsgevangenen buiten Indië. Trouwens, vele Japanners achtten het overbodig om ten behoeve van krijgsgevangenen de werkzaamheden uit te voeren die met het censureren, verzenden, selecteren en distribueren van brieven en briefkaarten samenhangen. Werden die werkzaamheden wèl ter hand genomen, dan ging dat in een traag tempo. In een kamp in Japan¹, waar zich honderden Knil-krijgsgevangenen bevonden, kregen in januari '45 vijf gehuwden

¹ Volgens de Japanse gegevens heeft alleen al het krijgsgevangenenbureau in Tokio in totaal meer dan vier miljoen aan krijgsgevangenen gerichte brieven en briefkaarten ontvangen. oftevel gemiddeld 28 per krijgsgevangene; het heeft volgens dezelfde gegevens ruim 850 000 door krijgsgevangenen geschreven brieven en briefkaarten in